

Rävens dvärgbandmask (*Echinococcus multilocularis*)

Parasitens livscykel

Echinococcus multilocularis är en bandmask, också kallad rävens dvärgbandmask, som kan smitta till hund och katt. Denna parasit förekommer lokalt i olika delar av Västeuropa även om den är vanligast i och kring Alperna där upp till hälften av rävarna är infekterade. Smittan förekommer inte enbart ute i skogen utan även i storstadsområden, till exempel i centrala Zürich. I parasitens livscykel ingår både en huvudvärd, där den vuxna parasiten håller till, och en mellanvärd, där äggen utvecklas till ett "larvstadium" sk blåsmask.

Den vuxna bandmasken lever i rävens (hundens/kattens) tarm och avger ägg som utsöndras i djurets avföring. Äggen smittar mellanvärderna, som normalt utgörs av sorkar och smågnagare, och utvecklas i dem till en blåsmask som avger dotterblåsor som sprids till olika inre organ.

Hunden eller katten blir infekterad genom att äta smittade sorkar eller andra smågnagare. Den vuxna bandmasken utvecklas, från den uppätta blåsmasken, och kan utsöndra nya ägg via hundens eller kattens avföring tidigast 26 dagar efter infektion. Hunden, katten eller räven får inga sjukdomssymtom av den här parasiten.

Foto: SVA

Smittar till människa

Det riktigt farliga med *Echinococcus multilocularis* är att människor också kan smittas. Detta sker genom att man får i sig maskägg via bär, svamp eller grönsaker som blivit nedsmutsade av smittad rävträck. Maskägg kan också finnas i pälsen på en smittad hund.

Parasiten utvecklas som en svulst i levern hos människa och kan också sprida sig i kroppen till andra organ med därtill hörande allvarliga symtom. I områden med många smittade rävar (främst Alpregionen) påvisas årligen omkring 10 fall hos människa per miljon invånare. Problemet är alltså inte att många människor drabbas, utan att sjukdomen är mycket allvarlig och kräver ständig behandling av personer som smittas och i vissa fall levertransplantation. Ett annat problem är att infektionen vanligen inte upptäcks förrän efter många år, oftast ca 15 år.

Parasitäggen tål värme och kyla

Parasitäggen är mycket motståndskraftiga. De tål mycket mer än vanlig frysboxtemperatur och kan alltså övervintra i markerna och fortfarande vara smittfarliga för smågnagare och människa under lång tid. Äggen dör vid kokning och inom en vecka vid nedfrysning till -80 grader (så kallad ultrafrys).

Vad gör man där parasiten finns?

I områden i Mellaneuropa där parasiten är vanlig hos räv avråds människor från att plocka och äta bär och svamp i naturen. Det rekommenderas att fallfrukt, bär och svamp värmebehandlas, d.v.s. kokas eller steks, eller åtminstone sköljs noga, för att minska smittrisken. Det är också viktigt med god handhygien, alltså att man tvättar händerna när man varit ute i skog och mark.

Hundar och katter som vistas ute i högriskområden och har möjlighet att få tag i smågnagare bör avmaskas en gång per månad. Jägare som hanterar rävar uppmanas att använda engångsplasthandskar. När svenska turister vistas i dessa områden, med eller utan sina husdjur, bör de naturligtvis vara observanta på varningsskyltar och iaktta samma försiktighet som lokalbefolkningen. Risken att bli smittad står givetvis i direkt proportion till mängden smittade rävar (och smågnagare) i området där man vistas. Om endast enstaka smittade rävar påvisats är smittrisken för sällskapsdjur och människor påtagligt mindre än i Alpområdet.

Viktigt att avmaska resande djur

Om rävens dvärgbandmask fick tillfälle att spridas till Sverige och etablera sig i den svenska rävstammen skulle det kunna leda till allvarliga inskränkningar i friluftslivet och negativt påverka vår vana att plocka och äta bär, svamp och att äta färska grönsaker som odlats på friland.

Bandmasken i tarmen hos hund eller katt dödas av praziquantel och av epsiprantel, som ingår i olika avmaskningsmedel. Vilka ger apotekspersonalen information om. Därför är det ytterst viktigt att hundar och katter som varit utanför Sverige avmaskas med just praziquantel eller epsiprantel innan de kommer tillbaka till Sverige samt även i Sverige inom en vecka från hemkomsten.

Echinococcus multilocularis

Huvudvärd: Rödräv

Alternativa huvudvärdar: Hund, katt, varg, fjällräv mfl.

Huvudvärdar smittas genom att äta upp inälvorna från en smittad smågnagare (mellanvärd).

Huvudvärdar smittas inte genom att få i sig parasitägg. Huvudvärden blir inte sjuka.

Huvudvärden kan bli fria från parasiten med hjälp av avmaskning med preparat som innehåller praziquantel. Ytterligare säkerhet uppnås om behandlingen upprepas inom några dagar.

Mellanvärd: Smågnagare (sorkar, möss)

Alternativ mellanvärd: Människa

Mellanvärdar smittas genom att få i sig mikroskopiskt små maskägg som kan finnas på bär och grönsaker eller i pälsen hos en huvudvärd.

Drabbade människor måste ofta genomgå levertransplantation och livslång behandling för att inte avlida av parasitinfektionen.

[Senast uppdaterad 2011-02-11]